Svar på interpellation 2017:58 av Dag Larsson (S) om vården under jul- och nyårshelgerna

Dag Larsson (S) har ställt följande frågor till mig om vården under jul – och nyårshelgerna:

- Hur var situationen i vården under jul – och nyårshelgerna?
- Hur var söktrycket och personaltillgången på våra akutmottagningar?
- Hur väl fungerade ambulansverksamheten i år jämfört med tidigare år?
- Vilka personalåtgärder har gjorts för att kunna bemanna vården under jul - och nyårshelgerna?
- Hur var platsläget i akutsjukvården under julen?
- Gjordes särskilda åtgärder för att öppna fler vårdplatser inför jul och nyår?

Som svar vill jag anföra följande:

En omfattande planering görs varje år inom sjukvården inför jul och nyår för att säkra en god vård för länets invånare. Det gäller då att balansera medborgarnas berättigade krav på en välfungerande vård med vårdpersonalens önskemål om ledighet under helgerna. Det är en ekvation som inte alltid är lätt att lösa med en samtidig ambition att erbjuda en vård av hög kvalitet.

Den planerade verksamheten inom vården dras ner under storhelgerna. Istället inriktas vården på att prioritera akuta vårdbehov. De personer som behöver vård under helgerna beräknas således ha mer akuta besvär. Kroniskt sjuka som riskerar att försämras är också en prioriterad grupp. Influensaepidemier, större utbrott av maginfektioner som vinterkräksjuka samt olika typer av benbrott på grund av halka och snö kan under en helgperiod innebära en hög och svårplanerad extra belastning på sjukvården. Det är därför viktigt att förebygga sjukdomsutbrott så mycket som det går genom att exempelvis riskgrupper och äldre vaccinerar sig mot influensa.

Planeringsarbetet inför helgerna har utvecklats under många år och bedrivs numera effektivt. För julhelgen 2017/18 påbörjades planeringen redan i september månad. En utvärdering gjordes även av erfarenheterna från sommarens verksamhet 2017. Det är främst chefläkargruppen inom sjukvården som ansvarar för den övergripande planeringen. Det är dock varje verksamhet inom sjukvården som är ytterst ansvarig för sin egen planering och för att säkra kvalitet och tillgänglighet. Den gemensamma samordningen inom landstinget har stärkts under hösten 2017. Detta för att kunna utnyttja vårdens totala resurser på bästa sätt.

Skriftliga rapporter ges fortlöpande om läget inom vården under helgerna. Rapporterna publiceras bland annat på landstingets intranet.

Rent allmänt vet man sedan tidigare att behovet av vårdplatser är större i slutet av helgperioden än under själva helgdagarna. Planeringen utformas utifrån denna kunskap. Erfarenheter från tidigare år visar att det är viktigt att förstärka vissa verksamheter inom vården - utanför akutsjukhusen - för att kunna möta behoven av vård under helgerna. Det kan gälla att förstärka geriatriken, utöka den avancerade sjukvården i hemmet (ASiH), träffa avtal med utomstående vårdgivare om avlastningsplatser med mera.

Det är även viktigt att husläkarmottagningarna har en hög beredskap att ta emot patienter – särskilt kroniskt sjuka. Husläkarjourer och närakuter har också en mycket viktig uppgift. Fler ASiH-platser har varit öppna än under helgerna 2016/17. Extra rehabiliteringsplatser har hållits öppna för att avlasta akutsjukhusen.

Under jul och nyår 2016/17 var det en hög belastning på akutmottagningarna. Planeringen inför helgerna år 2017/18 har därför inriktats på att avlasta akutmottagningarna. Detta genom att patienterna relativt snabbt kan överföras till andra vårdformer som geriatriken. Dessutom har Danderyds sjukhus öppnat en ny dagvårdsavdelning dit akutläkare och husläkare kan remittera patienten för vidare utredning. Patienten kan komma direkt från hemmet till enheten. Den enskilde behöver då inte vänta länge på akuten.

Den allmänna inriktningen på Karolinska Universitetssjukhuset har varit att ställa in operationer inom den planerade kirurgin. Det avser operationer som kan vänta utan medicinsk risk. Fler operationer har gjorts i dagkirurgi än tidigare och det har funnits fler akuta operationslag. Canceroperationer, hjärtoperationer och operationer vid akuta tillstånd som kräver omedelbar behandling har haft hög prioritet.

Två extra sjuktransportfordon har satts in under jul och nyår. Totalt innebär det att fem fordon varit bemannade. Detta för att snabbare kunna transportera patienten mellan olika vårdinrättningar. Särskilt viktigt har det varit att kunna transportera patienter från akutmottagning till annan vårdenhet.

Informationskampanjer har genomförts på nätet och genom reklam i kollektivtrafiken i syfte att påminna invånarna att alltid kontakta 1177 Vårdguiden för att få råd av sjuksköterska och för att hitta rätt i vården. Två s k vägledningskampanjer har genomförts riktade till allmänheten. Syftet har varit att ge råd till patienterna om att hitta rätt inom vården. En särskild kampanj har riktats till invånarna i delar av innerstaden, i Solna och i Sundbyberg om att de kan söka akut vård på Närakut Haga. Information till olika vårdgivare har funnits på Vårdgivarguiden.

Drygt 200 husläkarmottagningar har haft öppet som vanligt under vardagarna under helgperioden. De har tidvis haft en hög belastning. Under kvällar och röda dagar har sex närakuter och tretton husläkarjourer haft öppet för att patienten ska få en snabb bedömning och för att påbörja behandling.

Vid inledningen av helgerna hade akutsjukhusen ungefär lika många vårdplatser öppna som förra året. Dock hade Karolinska Universitetssjukhuset färre vårdplatser att tillgå. Ett intensivt arbete genomfördes på sjukhuset för att kunna öppna fler vårdplatser. Ambitionen har varit att kunna ha fler vårdplatser öppna än förra året.

Inom geriatriken bedrevs ett omfattande arbete för att kunna hålla så många vårdplatser öppna som möjligt. Detta för att kunna ge vård åt de allra äldsta patienterna. Dock blev resultatet att man hade något färre vårdplatser öppna.

Under nyår sattes sex extra ambulanser in och akutläkarbilen var bemannad hela dygnet. Dessutom fanns en extra läkare för bedömning och prioritering på larmcentralen. Avlämningstiderna på akutmottagningen för ambulansfall har kortats ner.

Möten har hållits mellan representanter från kommunal vård och omsorg, husläkarmottagningar och akutsjukhus om samverkan kring gemensamma patienter. Detta för att underlätta överföringen av patienter till den kommunala vård och omsorgen.

Förlossningsklinikerna i länet har samverkat för att fördela förlossningar och neonatalvård jämnt mellan klinikerna. Syftet har varit att använda hela länets kapacitet på ett optimalt sätt. Det har varit färre hänvisningar både inom och utom länet än tidigare år. Fler kvinnor från andra län har tagits emot på förlossningsklinikerna i Stockholms län.

I början av helgerna var det relativt få som fick influensa och utvecklingen av influensan var inte lika snabbt som förra året då både allmänhet och vårdpersonal drabbades tidigt under säsongen. Normalt kulminerar influensan i januari och februari. År 2016 nåddes toppen redan i slutet av december månad – under veckorna 50 och 51.

En tidig semesterplanering inför helgerna gjordes och med en restriktivitet att bevilja ledigheter tillämpades. Det gäller för all personal - även för chefer. Så kallad extra-passersättning kan betalas ut till vissa grupper. Personal inom klinisk verksamhet erbjöds influensavaccinering som bekostas av landstinget. Ett tydligare uppdrag gavs att medverka i de bemanningscentra som finns inom akutsjukhusen. Kurser och utbildningar ställs in under helgperioden.

Ett utbrott av mässling skedde i Västsverige under jul och nyår. Smittskydd Stockholm har noga följt mässlingsutbrottet för att vid behov snabbt kunna agera i Stockholms län. Information till allmänheten har funnits på 1177 Vårdguiden. Den allmänna rekommendationen har varit att alla som kan ska vaccinera sig mot mässling. Ett stort antal stockholmare har också sökt information på 1177 Vårdguiden om mässlingvirus och vaccination. Anställda inom landstingsfinansierad vård i Stockholms län ska erbjudas vaccinering mot mässlingen. Det avser främst personer som är födda åren mellan 1960 till 1980. Arbetsgivaren står för kostnaden.

Några erfarenheter från vården under jul och nyår 2017/18:

- Det har tidvis varit en ansträngd situation inom vården under jul och nyår. En del enheter har vissa tider varit hårt ansatta. Julhelgen var relativt lugn, men trycket på vården ökade från mellandagarna och framåt. Flera akutsjukhus har haft ett mycket ansträngt läge. Ett aktivt arbete har bedrivits för att snabbt kunna omdisponera resurser inom verksamheterna. Trycket har även varit högt efter helgerna. Akutsjukhusen har hjälpt och stöttat varandra.
- Intensivvården har fungerat väl med tillräcklig kapacitet.
- Veckan efter nyår var 2 650 vårdplatser öppna på akutsjukhusen. Trots detta var belastningen mycket hög på akutsjukhusen. Det beror delvis på att patienter inte kunnat skrivas ut från akutsjukhusen till geriatriken - där det tidvis varit ont om vårdplatser. I mitten av januari öppnades ytterligare 170 vårdplatser. Det innebar att lika många vårdplatser var öppna som under november 2017. Fler patienter sökte sig till akutmottagningar och närakuter.
- Södersjukhuset har efter trettonhelgen haft ett stort tryck på sin akutmottagning. Stabsläge har vid ett tillfälle efter trettonhelgen införts för att kunna skapa extra resurser och för att samla ledningen. Man har arbetat med att skapa förutsättningar för att patienter ska kunna överföras från akutmottagningen till vårdavdelningar och till geriatriken för patienter som var färdigbehandlade på Södersjukhuset.
- Patienterna har tidvis fått vänta för länge på akutmottagningarna. Det har inte berott på ett högt inflöde utan på att det saknats öppna vårdplatser att överföra patienterna till.
- En allmän tendens under helgerna har varit att många patienter sökt vård på akutsjukhus de två första vardagarna efter en helg.
- Fler patienter har sökt sig till närakuter och husläkarjourer än till akutmottagningar jämfört med tidigare år. 5 000 fler patienter besökte närakut/husläkarjour i november 2017 jämfört med tidigare år. 1 100 färre besökte akutmottagningar. Besöken har fortsatt att öka vid närakuter/husläkarjourer. Besöken på husläkarmottagningar har även ökat kraftigt efter helgerna.
- Många stockholmare använder 1177 Vårdguiden för att få råd och hänvisning inom vården. Under en vecka vid årsskiftet kom 32 000 telefonsamtal till Vårdguiden. Det är en toppnotering för år 2017.
- Antalet influensafall har ökat i långsam takt före nyår. Efter nyår har dock antalet influensafall ökat något mer. Färre patienter med influensa har varit i behov av sjukhusvård än tidigare år. Flest fall av influensa beräknas inträffa vid månadsskiftet januari /februari 2018. I mitten av januari månad märktes att fler personer fått influensa och att de behövde vård för influensa. Smittskyddsläkaren har gett råd om hur vården ska behandla patienter med influensasymtom. Virusdämpande läkemedel kan ges. De flesta personer med influensa blir återställda efter vila och egenvård. Patienter ur riskgrupperna och äldre kan dock bli så sjuka att de behöver sjukhusvård eller andra vårdinsatser.
- Danderyds sjukhus, Capio S:t Görans sjukhus, Södertälje sjukhus och Norrtälje sjukhus har haft lika många vårdplatser eller något fler vårdplatser

öppna jämfört med förra året. Södersjukhuset och Karolinska Universitetssjukhuset har haft färre vårdplatser öppna. Det har varit svårt att rekrytera sjuksköterskor särskilt inom olika specialistfunktioner.

- Inom geriatriken har vissa tider lika många vårdplatser varit öppna som under hösten (924 vårdplatser). Dock har det varit svårigheter att tidvis hålla samtliga dessa platser öppna eftersom personal saknats. Det har medfört att vårdkedjan stannat upp och att färre patienter kunnat skrivas ut från akutsjukhusen. I mitten av januari öppnades ytterligare 40 vårdplatser inom geriatriken.
- Hemtjänstpersonal inom kommunerna har haft en snabblinje till 1177 Vårdguiden.
- 2 500 patienter har varit inskrivna varje dag i den avancerade hemsjukvården. Det är nästan lika många vårdplatser som fanns på akutsjukhusen under helgerna. Många av patienterna i ASiH skulle annars ha behövt vårdas på akutsjukhus. I mitten av januari skrevs ytterligare 50 patienter in i ASiH.
- Inom den psykiatriska vården har 800 vårdplatser varit öppna som vanligt, Fyra akutmottagningar och fem mobila team har också funnits tillgängliga. Det har varit ett mycket stort inflöde av patienter till länsakuten.
- Förlossningsklinikerna har haft samma bemanning som under hösten. Under jul och nyår har det varit färre förlossningar. Vid behov koordineras förlossningsvården inom länet så att alla resurser utnyttjas. Antalet förlossningar ökade i mitten av januari.
- Den prehospital vården med ambulanser, ambulanshelikopter och akutläkarbil har varit fullt bemannad. Jourläkarbilarna har tjänstgjort som vanligt. Användningen av jourläkarbilarna har ökat. Den prehospitala vården har fungerat som planerat under helgerna.
- Det är färre personer som lämnar blod under influensasäsongen och helgerna. Eftersom blod är en färskvara måste lagren fyllas på även under helgerna. En särskild vädjan har gjorts om fler blodgivare.

Min slutsats är att det tidvis varit ett mycket ansträngt läge inom sjukvården i Stockholms län under jul och nyår 2017/18. Jag vill särskilt framhålla de goda insatser som gjorts av såväl vårdpersonal som administrativ personal. Utan deras insatser skulle inte vården fungerat under storhelgerna. Det har dock gått att klara situationen genom en intensiv och noggrann planering inför helgerna. Vi har genom åren vunnit erfarenheter och vården har förbättrats fortlöpande. Det är därför viktigt att vi drar lärdomar av det som fungerat bra under helgerna 2017/18 och det som fungerat mindre bra. Det inträffade inga ovanliga händelser under denna helg som exempelvis ett stort utbrott av influensa eller att ett stort antal personer fick svåra maginfektioner. Det har underlättat för vården jämfört med föregående år.

Det verkar som om helgperioden sträcker sig över en längre period än bara helgdagarna. Uppenbart är att vi måste utnyttja alla resurser och nivåer inom vården för att klara av situationen. Strävan måste vara att ha så många vårdplatser tillgängliga som det är möjligt. Det är angeläget att se till vårdkedjorna fungera – särskilt för de äldre - så att inte patienterna blir fast på en felaktig vårdnivå. Geriatriken måste också ha så många vårdplatser öppna som möjligt och att planera för detta måste vara en prioriterad fråga inför nästkommande stor-

helg. Kommunal biståndsbedömning måste även göras under röda dagar. Annars får äldre vänta onödigt länge på omsorg och det blir brist på vårdplatser på akutsjukhusen. Även så många platser som möjligt inom ASiH måste hållas öppna. Det är viktigt att vården utanför akutsjukhus fungerar mycket väl för att vi ska klara av situationen. Belastningen har tidvis varit mycket hög på husläkarmottagningar, äldresjukvård, ambulanssjukvård och hemsjukvård. En väl fungerande informationsverksamhet som 1177 Vårdguiden är av stor betydelse. Det finns även utvecklingsmöjligheter genom att exempelvis stärka vissa delar av vården på nätet (eHälsa).

Därmed anser jag interpellationen besvarad.

Anna Starbrink